Tulevaisuus- ja kehittämislautakunta 29.10.2026 § 30

§ 30

Lausunnon antaminen aluehallitukselle vuoden 2027 talousarviosta ja vuosien 2027-2029 taloussuunnitelmasta

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Johanson Hanna
Päivärinta Ari

Päätösehdotus

Tulevaisuus- ja kehittämislautakunta päättää

1. antaa lausuntonsa aluehallitukselle hyvinvointialuejohtajan ehdotuksesta vuoden 2027 talousarvioksi ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelmaksi ja

2. tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta kokouksessa.

Käsittely

Tämä asia käsiteltiin puheenjohtajan selostuksen pohjalta.

Pöydälle tuotiin uusi liite "Tulevaisuus- ja kehittämislautakunnan lausunto hyvinvointialuejohtajan ehdotuksesta vuoden 2027 talousarvioksi ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelmaksi".

Käsittelyn aikana Jäsen Kajava teki seuraavan muutosesityksen:

Poistetaan kohta "kieliryhmien väliseen yhdenvertaisuuteen" seuraavasta lauseesta: ”Erityistä huomiota tulee kiinnittää sosioekonomisiin eroihin, palvelujen saavutettavuuteen, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden asemaan sekä kieliryhmien väliseen yhdenvertaisuuteen.”

Puheenjohtaja julisti keskustelun päättyneeksi.

Koska jäsen Kajavan tekemää muutosehdotusta ei kannatettu, totesi puheenjohtaja, että se raukesi kannattamattomana.

Jäsen Kajava jätti päätökseen eriävän mielipiteen seuraavilla perusteluilla:

”En hyväksy lautakunnan arvopohjaista kannanottoa, jonka mukaan kaikki hyvinvointialueella puhutut kielet asetetaan yhdenvertaiseen asemaan kansalliskielien suomen ja ruotsin kanssa.”

Talousjohtaja Johanson oli paikalla kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana klo 20.02–20.15.

Aluehallituksen edustaja Haapaniemi poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 20.54.

Päätös

Tulevaisuus- ja kehittämislautakunta päätti

1. antaa lausuntonsa aluehallitukselle hyvinvointialuejohtajan ehdotuksesta vuoden 2027 talousarvioksi ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelmaksi ja

2. tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta kokouksessa.

Selostus

Yleistä

Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Hyvinvointialueen talousarvion ja -suunnitelman perustelut

Hyvinvointialueen taloussuunnitelma perustuu aluevaltuuston vahvistamaan strategiaan sekä pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Aluehallitus on kokouksessaan 15.6.2026 § 118 hyväksynyt suunnittelukehyksen, jossa on linjattu periaatteet hyvinvointialueen taloussuunnitelman 2027–2029 laadinnalle. Suunnittelukehyksen lisäksi talousarviovalmistelussa on huomioitu osavuosikatsauksen 1.1.–30.6.2026 tilinpäätösennuste sekä valtiovarainministeriön 21.9.2026 päivitetty vuoden 2027 rahoitusennuste. Rahoituksen painelaskelma 2028–2029 perustuu valtiovarainministeriön 30.4.2026 julkaisemaan laskelmaan.

Hyvinvointialue aloitti talouden tasapainottamisen suunnittelun jo hyvinvointialueiden käynnistäessä toimintaansa vuonna 2023 ja huomattava talouden tasokorjaus tapahtui jo vuonna 2024. Hyvinvointialue pystyi kattamaan vuosina 2023-2024 syntyneet alijäämät vuonna 2025 ensimmäisenä hyvinvointialueena. Hyvinvointialueen taseeseen on kertynyt

kumulatiivisesti ylijäämää 2,7 milj. euroa vuosilta 2023-2025. Vuoden 2026 tulosennuste on 81,3 milj. euroa vuoden toisessa osavuosikatsauksessa. Ennusteen toteutuessa hyvinvointialueen kumulatiivinen ylijäämä olisi siten noin 84 milj. euroa 31.12.2026. Aikaisempien vuonna tehdyt talouden sopeutukset ja pääseminen talouden tasapainoon jo vuonna 2025 auttavat vuosien 2027-2029 talouden suunnittelussa.

Tulevien vuosien suunnittelua tulee vaikeuttamaan valtion yleiskatteellisen rahoituksen näkymien heikkeneminen siitä mitä ne olivat vielä viime vuoden lopulla. Eduskunnan päättämät muutokset rahoituslakiin, jotka astuvat voimaan 1.1.2027, tulevat pienentämään Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen rahoitusta eniten koko Suomessa vuodesta 2027 alkaen. Vuonna 2027 perusrahoitus vähenee noin -21 milj. euroa. Kokonaisvaikutus perusrahoitukseen on noin -66 milj. euroa vuoden 2029 tasossa eli noin -3 %.

Lisäksi arviot jälkikäteisrahoituksen määrästä vuosille 2027-2028 ovat pudonneet huomattavasti siitä mitä valtiovarainministeriö on aikaisemmissa painelaskemissaan ennustanut ja joita ennusteita hyvinvointialue käytti 9.12.2025 aluevaltuustossa hyväksytyssä talousarviossa 2026 ja taloussuunnitelmassa 2027-2028.

Valtion yleiskatteellinen rahoitus jakaantuu laskennalliseen perusrahoitukseen sekä jälkikäteisrahoitukseen, jolla korjataan kahden vuoden viiveellä laskennallisen rahoituksen ja hyvinvointialueiden toteutuneen kustannustason erotus valtakunnallisesti.

Perusrahoitus on hyvinvointialueille kohdistuva laskennallinen rahoitus, joka määräytyy edellisen vuoden laskennallisen rahoituksen pohjalta ja jota korotetaan palvelutarpeen muutoksen, kustannustason muutoksen ja tehtävämuutosten perusteella.

Jälkikäteisrahoituksessa otetaan huomioon hyvinvointialueiden todelliset toteutuneet kustannukset. Jos hyvinvointialueiden yksittäisen vuoden laskennallinen perusrahoitus on ollut pienempi kuin kyseisen vuoden toteutuneet kustannukset, jälkikäteisrahoituksella korjataan tämä erotus rahoituksessa kahden vuoden viiveellä. Esimerkiksi vuoden 2025 hyvinvointialueiden alijäämät eli laskennallisen ja toteutuneen kustannuksen erotus lisätään hyvinvointialueiden vuoden 2027 rahoitukseen jälkikäteisrahoituksena. Jälkikäteisrahoitus jaetaan hyvinvointialueille samoilla perusteilla kuin kyseisen vuoden perusrahoitus. Yksittäisen alueen rahoitus ei siten muutu suoraan sen omien toteutuneiden kustannusten mukaisesti. Käytännössä hyvinvointialueen, jonka talous on toteutunut paremmin kuin keskimäärin hyvinvointialueilla, on mahdollista saada jälkikäteisrahoitusta enemmän kuin katettavaa alijäämää on syntynyt.

Hyvinvointialueiden rahoitusmallin logiikka perustuu oletukseen, että hyvinvointialueiden rahoitus asettuu perusrahoituksen tasolle pidemmällä tähtäimellä. Täten hyvinvointialueen talouden pitäminen tasapainossa pohjautuu

siihen, että hyvinvointialueen toiminnan nettokustannukset pidetään perusrahoituksen tasolla.

Jälkikäteisrahoitus vaihtelee vuosittain voimakkaasti. Hyvinvointialueen perustoiminnan kustannustason pysyvä nousu ei voi perustua jälkikäteisrahoitukseen. Jos hyvinvointialue saa jälkikäteisrahoitusta aikaisemmin toteutuneita alijäämiä enemmän, jälkikäteisrahoituksella voidaan toteuttaa itsensä takaisin maksavia kehityshankkeita, jotka Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella ovat strategian kuusi muutoslupausta. Hyvinvointialueen kannattaa pitää myös taseen kumulatiiviset tilikauden tulokset ylijäämäisinä, joka mahdollistaa sen, että hyvinvointialue voi tehdä tarvittaessa yksittäisinä tilikausina myös alijäämäisen tuloksen.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen perusrahoitus on 1 986 milj. euroa vuonna 2027 eli vain 2,4 % enemmän kuin vuonna 2026 johtuen hallituksen esittämistä muutoksista rahoituslakiin. Samanaikaisesti työehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset ovat noin 3,7 % ja arvioitu palvelutarpeen kasvu noin 1,8 %.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vuoden 2027 jälkikäteisrahoituksen määrä on 66,7 milj. euroa. Vielä viime vuoden lopussa ennustettiin jälkikäteisrahoituksen olevan noin 104 milj. euroa. Myös vuoden 2028 jälkikäteisrahoituksen tason arvioidaan tippuvan noin 35 milj. euroa aikaisemmin ennustetusta tasosta. Jälkikäteisrahoituksen muutoksien taustalla on hyvinvointialueiden aikaisemmin ennustettua paremmat tilinpäätöstulokset 2025 ja tulosennusteet 2026.

Hyvinvointialueen talous on perustoiminnan (nettomenot ilman jälkikäteisrahoitusta ja strategisia muutoslupausmenoja) osalta tasapainossa vielä vuoden 2026 ennusteessa. Vuoden 2027 talousarviossa perustoiminta ei pysy enää tasapainossa, vaikka talousarvio sisältää sopeutuksia 21,8 milj. euroa. Talousarviovuosi on kuitenkin valmisteltu niin, että perustason palvelutasoa pystytään vahvistamaan, millä varmistetaan vaikuttavat ja kustannustehokkaat palvelut pidemmällä aikavälillä. Vuonna 2027 perustoiminnan nettomenot ovat 2 007 milj. euroa eli 3,7 % enemmän kuin vuonna 2026.

Toisaalta valtion rahoituksen jälkikäteistarkastus mahdollistaa panostamista palvelujen ja toiminnan kehittämiseen vuosina 2027–2029. Strategian kuuden muutoslupauksen toimenpanoon tehtävät panostukset on toteutettava niin, että ne ovat joko vuositason kehittämispanostuksia tai panostuksia, jotka maksavat itsensä takaisin. Jälkikäteistarkastusta ei voida käyttää pysyväisluonteisiin menolisäyksiin, koska jälkikäteistarkastus pienenee merkittävästi vuosikymmenen lopussa; jos jälkikäteistarkastusrahoitusta käytetään pysyviin menonlisäyksiin, on tehtävä äkkinäisiä sopeutuksia talouteen muutaman vuoden päästä. Muutoslupauspanostuksiin on budjetoitu 30,3 milj. euroa vuodelle 2027.

Talousarviovuoden 2027 tilikauden tulos on 15,0 milj. euroa eli 66,3 milj. euroa heikompi kuin vuoden 2026 ennuste. Tuloksen

heikkeneminen johtuu pääosin valtion yleiskatteellisen rahoituksen leikkauksista rahoituslakiin tehtävien muutoksien takia sekä jälkikäteisrahoituksen vähenemisestä noin 30 milj. eurolla vuodesta 2026.

Taloussuunnitelmavuosien 2028 ja 2029 osalta hyvinvointialueen tilikauden tulos on hieman alijäämäinen. Valtion yleiskatteellinen rahoituksen kasvu on tarvetta pienempää molempina vuosina rahoituslakiin tehtävien muutosten seurauksena. Lisäksi rahoituksen jälkikäteistarkastus pienenee vuosittain noin 13 milj. eurolla vuodesta 2027.

Talousarvion ja -suunnitelman käsittely hyvinvointialueella

Vaikuttamistoimielimet, palvelut ja henkilöstö -lautakunta, tulevaisuus- ja kehittämislautakunta, valmius- ja turvallisuuslautakunta sekä kansalliskielilautakunta lausuvat talousarvioesityksestä kokouksissaan 27.-29.10.2026. Aluevaltuuston neuvottelutoimikunta käynnistää taloussuunnitteluneuvottelut 30.10.2026. Neuvotteluita jatketaan 2.11.2026, 5.11.2026 ja 6.11.2026.

Neuvotteluiden perusteella hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen tehdään tarvittaessa täsmennykset, jonka jälkeen aluehallituksen on määrä käsitellä talousarvio ja -suunnitelma kokouksessaan 23.11.2026.

Aluehallitus antaa ehdotuksensa siten, että aluevaltuusto päättää talousarviosta ja -suunnitelmasta kokouksessaan 8.12.2026.

Toimivalta

Hallintosäännön § 60 mukaan tulevaisuus- ja kehittämislautakunnan tehtävänä on lausua aluehallitukselle ehdotuksesta hyvinvointialueen talousarvioksi ja taloussuunnitelmaksi ja seurata oman vastuualueensa osalta talousarvion toteutumista.

Lausunto laaditaan erityisesti lautakunnan strategisten vastuualueiden näkökulmasta.

Tulevaisuus- ja kehittämislautakunnan strategisena vastuualueena on käsitellä ja linjata tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa, osaamista ja koulutusta sekä korkeakoulu- ja yritysyhteistyötä. Lautakunta seuraa ja arvioi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, kestävää kehitystä hyvinvointialueella, yhteistyötä kuntien kanssa sekä alueen demografista kehitystä. Lisäksi lautakunnan strategiseen vastuualueeseen kuuluu digitalisaation mahdollisuuksien tunnistaminen.

Hallintosäännön § 74 mukaisesti tulevaisuus- ja kehittämislautakunnan, valmius- ja turvallisuuslautakunnan, palvelut ja henkilöstö -lautakunnan sekä kansalliskielilautakunnan lausunnot käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta ilman viranhaltijan esittelyä.

Liitteet

1 Ehdotus talousarvioksi vuodelle 2027 ja taloussuunnitelmaksi vuosille 2027-2029
2 Tulevaisuus- ja kehittämislautakunnan lausunto hyvinvointialuejohtajan ehdotuksesta vuoden 2027 talousarvioksi ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelmaksi

Oheismateriaali

- Lausuntopyyntö vuoden 2027 talousarviosta ja vuosien 2027–2029 taloussuunnitelmasta sekä vuosien 2028–2031 investointisuunnitelmasta tulevaisuus- ja kehittämislautakunnalle

Tiedoksi

Täytäntöönpano

Päätöshistoria